

**Атестація робочих місць. Методичні рекомендації до
лабораторної роботи з дисципліни ООП**

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

**Атестація робочих місць. Методичні рекомендації до
лабораторної роботи з дисципліни ООП**

Вінниця
ВНТУ
2012

Рекомендовано до видання Методичною радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № ____ від _____ р.)

Рецензенти:

І. В. Коц, кандидат технічних наук доцент

О. В. Христич, кандидат технічних наук доцент

Атестація робочих місць. Методичні рекомендації до лабораторної роботи з дисципліни ООП /Уклад. О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 21 с.

В методичних вказівках наведено порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. Дана робота є підсумковою і враховує всі раніше виконані лабораторні роботи з дисциплін “Основи охорони праці”, “Охорона праці в галузі”. Лабораторна робота надає навички порівняння фактичних рівнів шкідливих та небезпечних виробничих факторів з нормованими показниками, що необхідно для виконання розділу дипломної роботи/проекту “Безпека життєдіяльності”.

ЗМІСТ

Теоретичні відомості.....	4
Додаток 1	11
Додаток 2	12
Додаток 3	15
Додаток 4	19
Контрольні запитання і завдання	20
Список використаної літератури	21

Теоретичні відомості

Метою атестації робочих місць за умовами праці (атестації) є врегулювання відносин між власником і працівниками в області реалізації прав на здорові й безпечні умови праці, пільгове пенсійне забезпечення, пільги і компенсації за роботу в несприятливих умовах.

Атестація проводиться на підприємствах і в організаціях незалежно від форм власності й господарювання, де технологічний процес, використане устаткування, сировина і матеріали є джерелом шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що можуть негативно впливати на стан здоров'я працюючих, теперішнього та майбутніх поколінь.

Завдання атестації робочих місць:

- встановлення небезпечних і шкідливих виробничих факторів та причин виникнення несприятливих умов праці;
- дослідження санітарно-гігієнічного стану виробничого середовища, ступеня важкості й напруженості трудового процесу на робочому місці;
- оцінка комплексного рівня негативних факторів виробничого середовища і характеру праці на відповідність стандартам безпеки праці, санітарним нормам і правилам;
- встановлення ступеня небезпеки і шкідливості праці відповідно до гігієнічної класифікації умов праці;
- обґрунтована класифікація робочих місць як зі шкідливими або особливо шкідливими, важкими або особливо важкими умовами праці;
- встановлення або підтвердження права працівників на пільгове пенсійне забезпечення, додаткову відпустку, скорочений робочий день, інші пільги й компенсації за роботу в несприятливих умовах праці (дод. 1);
- складання списку робочих місць, виробництв, професій і посад з пільговим, пенсійним забезпеченням працівників; перевірка правильності їхнього застосування;
- розробка комплексу технічних і організаційних заходів, спрямованих на нормалізацію умов праці й оздоровлення трудящих; аналіз результатів їхньої реалізації.

Атестація *проводиться* відповідно до «Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці» й «Методичних рекомендацій з проведення атестації робочих місць за умовами праці», затверджених Міністерством праці і соціальної політики та Міністерством охорони здоров'я України. Атестація проводиться атестаційною комісією, склад і повноваження якої визначаються наказом по підприємству в терміни, визначені колективним договором, але не рідше *одного разу в п'ять років*.

Позачергова атестація проводиться в таких випадках:

- при докорінній зміні умов і характеру праці;
- з ініціативи власника, профспілкового комітету, трудового колективу, за рішенням органів Державної експертизи умов праці.

Результати атестації робочих місць заносяться в *карти умов праці*, форма яких затверджується Міністерством праці і соціальної політики разом з Міністерством охорони здоров'я України.

Відповідальність за своєчасне проведення атестації покладається на керівника підприємства.

Атестація робочих місць за умовами праці проводиться тільки санітарними лабораторіями, атестованими органами Держстандарту і Міністерства охорони здоров'я.

При необхідності до проведення атестації можуть залучатися проектні й науково-дослідні організації, а також технічні інспекції праці профспілок, інспекції Держгірпромнагляду.

Контроль якості проведення атестації робочих місць покладається на органи державної експертизи умов праці.

Результати атестації використовуються:

- при призначенні пенсій за віком на пільгових умовах відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення»;
- при визначенні пільг та компенсацій за рахунок підприємств і організацій;
- обґрунтуванні пропозицій про внесення змін і доповнень до списків № 1 і 2* виробництв, робіт, професій, посад і показників, що надають право на пільгове пенсійне забезпечення;
- для розробки організаційних, технічних, економічних і соціальних заходів колективного договору з поліпшення умов праці й оздоровлення працюючих.

Організація робіт з атестації робочих місць починається з видання керівником підприємства наказу, в якому:

- визначаються підстава і завдання атестації;
- затверджуються склад, голова і секретар атестаційної комісії, визначаються її повноваження, а при необхідності – склад структурних атестаційних комісій;
- встановлюються термін і графіки проведення підготовчих робіт у структурних підрозділах підприємств;

---

* *Список № 1* виробництв, робіт, професій, посад і показників на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими й особливо важкими умовами праці, зайнятість у яких повний робочий день надає право на пенсію за віком на пільгових умовах.

Список № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників зі шкідливими і важкими умовами праці, зайнятість у яких повний робочий день надає право на пенсію за віком на пільгових умовах.

- визначається взаємодія із зацікавленими державними органами й громадськими організаціями (експертизою умов праці, санітарно-епідеміологічною службою);
- визначаються проектні, науково-дослідні установи для проведення науково-технічної оцінки умов праці й участі в розробці заходів з ліквідації небезпечних і шкідливих виробничих факторів.

До складу атестаційних комісій рекомендується вводити головних фахівців, працівників відділу кадрів, праці й зарплати, охорони праці, органів охорони здоров'я на підприємстві, представників громадських організацій.

Атестаційна комісія виконує покладені на неї обов'язки в такій послідовності:

- здійснює організаційне й методичне керівництво і контроль за проведенням роботи на всіх етапах;
- формує необхідну правову і нормативно-довідкову базу, організовує її вивчення;
- визначає і залучає у встановленому порядку необхідні організації до виконання спеціальних робіт;
- організовує виготовлення планів розміщення устаткування в кожному підрозділі з урахуванням його експлікації, визначає межі робочих місць (робочої зони) і присвоює їм відповідний номер;
- складає перелік робочих місць, що підлягають атестації;
- порівнює досліджуваний технологічний процес, склад устаткування, використовувані сировину й матеріали з передбаченими у проектах;
- визначає та організовує необхідний обсяг та дослідження небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища;
- прогнозує і виявляє джерела небезпечних і шкідливих факторів на робочих місцях;
- встановлює на підставі Єдиного тарифно-кваліфікаційного довідника (ЄТКД) відповідність найменувань професій і посад, зайнятих на робочих місцях, характеру фактично виконуваних робіт. У разі невідповідності назви професії (посади) вона приводиться у відповідність з ЄТКД за фактично виконуваною роботою;
- складає «Карту умов праці» (далі – карта) на кожне обстежуване робоче місце або групу аналогічних місць (дод. 2);
- проводить атестацію та складає перелік робочих місць, виробництв, професій і посад з несприятливими умовами праці;
- уточнює діючі пільги та вносить пропозиції зі встановлення пільг і компенсацій залежно від умов праці, визначає витрати на ці заходи;
- розробляє заходи щодо поліпшення умов праці й оздоровлення працівників.

Комісія виконує свої функції в період до призначення нового складу при позачерговій атестації.

Вивчення факторів виробничого середовища і трудового процесу проводиться в такій послідовності:

- визначаються характерні для конкретного робочого місця виробничі фактори, що підлягають лабораторним дослідженням (дод. 2, гр. 2 карти);
- на підставі діючих стандартів безпеки праці, санітарних норм і правил, інших регламентів визначаються нормативні значення (ГДК, ГДУ) (дод. 2, гр. 4 карти);
- визначаються фактичні значення факторів виробничого середовища і трудового процесу шляхом лабораторних досліджень або розрахунків (дод. 2, гр.5 карти).

Прилади й устаткування для вимірювань повинні відповідати метрологічним вимогам і підлягають перевірці у встановлені терміни.

Дослідження фізичних, хімічних, біологічних, психофізичних факторів проводяться в процесі виконання робіт у характерних (типових) умовах виробництва при справних і ефективно діючих засобах індивідуального й колективного захисту.

Результати вимірювань показників досліджуваних факторів оформляються протоколами (форми протоколів повинні відповідати державним стандартам або типовим формам, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України) і заносяться в карту (дод. 2, гр. 5). При цьому необхідно визначати тривалість дії фактора (у відсотках від тривалості зміни). Ці дані заносяться в гр. 9 карти.

Гігієнічна оцінка умов праці проводиться шляхом порівняння результатів проведених вимірювань з нормативними значеннями (шум і вібрація оцінюються за еквівалентними рівнями).

Ступінь небезпеки і шкідливості факторів визначається за критеріями, встановленими гігієнічною класифікацією праці (дод. 3). Розглядаються тільки ті фактори, що за ступенем небезпеки й шкідливості відносяться до III класу (дод. 2, гр. 6, 7, 8 карти).

Виходячи з принципів Гігієнічної класифікації, умови праці підрозділяються на чотири класи:

1-й клас – *оптимальні* умови праці – умови, при яких зберігається не тільки здоров'я працюючих, а створюються умови для підтримки високого рівня працездатності. Оптимальні гігієнічні нормативи виробничих факторів установлені тільки для мікрокліматичних параметрів і факторів трудового процесу. Для інших факторів умовний рівень оптимальності визначається рівнем, який прийнятий як безпечний для населення.

2-й клас – *допустимі* умови праці – характеризуються такими рівнями факторів виробничого середовища і трудового процесу, що не

перевищують встановлені гігієнічні нормативи для робочих місць, а можливі зміни функціонального стану організму відновлюються за час регламентованого відпочинку або до початку чергової зміни і не створюють несприятливого впливу на стан здоров'я працівників і їхнє потомство в найближчому й віддаленому періодах.

3-й клас – *шкідливі* умови праці, що характеризуються наявністю шкідливих виробничих факторів, рівень яких перевищує гігієнічні нормативи і може справляти несприятливий вплив на організм працюючих і/або його потомство. 3-й клас за ступенем перевищення гігієнічних нормативів і виразності змін в організмі працюючих поділяється на чотири ступені (3.1, 3.2, 3.3, 3.4):

- I ступінь (3.1) – умови праці, що характеризуються такими відхиленнями від гігієнічних нормативів, що, як правило, викликають функціональні зміни, які виходять за межі фізіологічних коливань і часто сприяють росту захворюваності з тимчасовою втратою працездатності;
- II ступінь (3.2) – умови праці, що характеризуються такими рівнями факторів виробничого середовища і трудового процесу, що можуть викликати стійкі функціональні порушення, які приводять у більшості випадків до росту захворюваності з тимчасовою втратою працездатності, підвищення частоти загальної захворюваності, появи окремих ознак професійної патології (передпатології);
- III ступінь (3.3) – умови праці, що характеризуються такими рівнями шкідливих факторів виробничого середовища і трудового процесу, що ведуть до підвищення рівня захворюваності з тимчасовою втратою працездатності й розвитку, як правило, початкових стадій професійних захворювань;
- IV ступінь (3.4) – умови праці, що характеризуються такими рівнями негативних факторів виробничого середовища, що здатні призвести до розвитку виражених форм професійних захворювань, значного росту хронічної патології і рівня захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.

4-й клас – *небезпечні* умови праці – характеризуються такими рівнями факторів виробничого середовища, вплив яких протягом робочої зміни (або її частини) створює високий ризик виникнення важких форм гострих професійних уражень, отруєнь, каліцтв, загрози для життя.

З наведених означень стає ясно, чому при атестації робочих місць можуть розглядатися лише умови праці, що відносяться до I...III ступенів 3-го класу.

Оцінка технічного й організаційного рівня робочого місця проводиться в два етапи за технічним та організаційним рівнями.

Оцінка технічного рівня робочого місця здійснюється за результатами аналізу:

- відповідності технологічного процесу, будинків і споруд – проектам, устаткування – технічній документації, характеру й обсягу виконуваних робіт, оптимальності технологічних режимів;
- технологічної оснащеності робочого місця (наявність справних контрольно-вимірювальних приладів, забезпеченість робочого місця підйомно-транспортними засобами, необхідним інструментом і технологічним оснащенням);
- відповідності технологічного процесу, устаткування, оснащення, інструмента й засобів контролю вимогам стандартів безпеки і нормам охорони праці;
- впливу технологічних процесів, що протікають на інших робочих місцях.

Оцінку організаційного рівня робочого місця одержують з аналізу:

- раціональності планування робочого місця (відповідність площі робочого місця нормам технологічного проектування і раціонального розміщення устаткування й оснащення), а також відповідності його стандартам безпеки, санітарним нормам і правилам;
- забезпеченості працівників спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального й колективного захисту, що відповідають стандартам безпеки праці й встановленим нормам;
- організації роботи захисних споруд, пристроїв, контрольно-вимірювальних приладів.

Атестацію робочих місць виконують за результатами комплексного обстеження і оцінки умов та характеру праці.

Оцінювання стану робочого місця за умовами праці здійснюють з урахуванням впливу на працівників усього комплексу факторів виробничого середовища і трудового процесу, передбачених Гігієнічною класифікацією праці (розд. I карти), сукупних факторів технічного й організаційного рівня умов праці (розд. II карти), а також ступеня ризику ушкодження здоров'я.

На підставі такої оцінки робочі місця можуть бути віднесені до одного з таких видів умов праці:

- з особливо шкідливими й особливо важкими умовами праці;
- з шкідливими і небезпечними умовами праці;
- з шкідливими умовами праці.

Результати оцінки заносять у розд. III карти, (дод. 2).

Право на пенсію на пільгових умовах визначають за показниками, наведеними в дод. 4; інші пільги й компенсації, залежно від умов праці, – за діючими законодавчими актами (наприклад, додаткова відпустка (дод. 1)).

Оцінка умов праці керівників і фахівців виконується залежно від умов праці керованих ними працівників, за умови, що вони зайняті

виконанням робіт в умовах, передбачених у списках № 1 і № 2 для їхніх підлеглих протягом повного робочого дня. Під повним робочим днем розуміється виконання робіт, передбачених списками, протягом не менше 80 % робочого часу, що повинно бути підтверджено відповідними документами.

За результатами проведеної атестації визначаються першочергові невідкладні заходи щодо поліпшення умов і безпеки праці, для розробки й реалізації яких не залучаються сторонні організації чи фахівці (розд. IV карти).

Карту підписують голова і члени комісії, а з отриманими результатами знайомлять працівників, на робочих місцях яких проведена атестація. За результатами атестації складається перелік:

- робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких підтверджено право на пільги й компенсації, передбачені законодавством;
- робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких пропонується встановити пільги й компенсації за рахунок засобів підприємства відповідно до ст. 26 Закону України «Про підприємства» і ст. 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»;
- робочих місць з несприятливими умовами праці, на яких необхідно виконати першочергові заходи щодо їх поліпшення.

Перелік робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких підтверджене право на пільги й компенсації, (крім пільгового пенсійного забезпечення, передбаченого законодавством) підписує голова комісії за узгодженням з профспілковим комітетом. Цей перелік затверджується наказом по підприємству і зберігається протягом 50 років (виписки з наказу додаються до трудових книжок працівників, професії і посади яких включені в перелік). Матеріали атестації є документами строгої звітності.

ПОКАЗНИКИ Й КРИТЕРІЇ УМОВ ПРАЦІ, ЗА ЯКИМИ НАДАЮТЬСЯ ЩОРІЧНІ ДОДАТКОВІ ВІДПУСТКИ ПРАЦІВНИКАМ, ЗАЙНЯТИМ НА РОБОТАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕГАТИВНИМ ВПЛИВОМ НА ЗДОРОВ'Я ШКІДЛИВИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ *

Номер	Шкідливі виробничі фактори	Додаткова відпустка в календарних днях		
		3-й клас умов і характеру праці (шкідливі й небезпечні)		
		I ступінь	II ступінь	III ступінь
1	Шкідливі хімічні речовини:			
	1-й, 2-й класи безпеки	2	4	8
	3-й, 4-й класи безпеки	1	2	4
2	Пил переважно фіброгенної дії	2	4	8
3	Вібрація (загальна або локальна)	2	4	8
4	Шум	2	4	8
5	Інфразвук	1	—	—
6	Ультразвук	1	—	—
7	Неіонізуюче випромінювання:			
	• радіочастотного діапазону	2	—	—
	• діапазону промислової частоти	2	—	—
	• оптичного діапазону (лазерне випромінювання)	2	—	—
8	Мікроклімат у приміщенні:			
	• температура повітря	1	2	4
	• швидкість руху повітря	1	2	—
	• відносна вологість повітря	1	2	—
	• інфрачервоне випромінювання	1	2	4
	• температура зовнішнього повітря (при роботі на відкритому повітрі)			
	– влітку	1	2	4
	– взимку	1	2	4
9	Атмосферний тиск:			
	• підвищений	1	2	4
	• знижений	1	2	4
10	Біологічні фактори:			
	1-й, 2-й класи безпеки	2	4	8
	3-й, 4-й класи безпеки	1	2	4
11	Напруженість праці	1	2	—
12	Важкість праці	1	2	—
	Максимальна тривалість додаткової відпустки **	11	25	35

* Визначення тривалості щорічної додаткової відпустки за роботу в несприятливих умовах базується на результатах гігієнічної оцінки умов праці, за критеріями відповідно до Гігієнічної класифікації праці (за показниками шкідливості й небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу) № 4137-86, затвердженої МОЗ СРСР 12 серпня 1986 року.

** Фактична тривалість щорічної додаткової відпустки визначається як сума календарних днів, що даються за роботу в шкідливих умовах праці по окремих шкідливих виробничих факторах, залежно від їх гігієнічного значення, але не повинна перевищувати максимальну тривалість, встановлену для кожного ступеня шкідливості.

КАРТА УМОВ ПРАЦІ

Підприємство (організація, установа) _____

Номер робочого місця _____

Виробництво _____

Професія (посада) _____

Цех (дільниця, відділ) _____

(код за ЕТКД, КД, повна назва)

Номери аналогічних

робочих місць _____

Оцінка факторів виробничого і трудового процесів

Номер	Фактори виробничого середовища і трудового процесу	Дата дослідження	Нормативне значення (ГДР, ГДК)	Фактичне значення	3-й клас: шкідливі й небезпечні умови і характер праці			Тривалість дії фактора, % за зміну	Примітки
					I ступінь	II ступінь	III ступінь		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Шкідливі хімічні речовини:								
	1-й клас безпеки								
	2-й клас безпеки								
	3-й, 4-й класи безпеки								
2	Пил переважно фіброгенної дії								
3	Вібрація (загальна і локальна)								
4	Шум								
5	Інфразвук								
6	Ультразвук								
7	Неіонізуючі випромінювання:								
	• радіочастотний діапазон								
	• діапазон промислової частоти								
	• оптичний діапазон (лазерне випромінювання)								
8	Мікроклімат у приміщенні:								
	• температура повітря, °C								
	• швидкість руху повітря, м/с								
	• відносна вологість повітря, %								
	• інфрачервоне випромінювання, Вт/м ²								
9	Температура зовнішнього повітря (під час роботи на відкритому повітрі), °C								
	• влітку								
	• взимку								
10	Атмосферний тиск								
11	Біологічні фактори:								
	<i>Мікроорганізми</i>								
	1-й клас безпеки								

Продовження додатка 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	2-й клас небезпеки								
	3-й, 4-й класи небезпеки								
	<i>Білкові препарати</i>								
	1-й клас небезпеки								
	2-й клас небезпеки								
	3-й, 4-й класи небезпеки								
	<i>Природні компоненти організму (амінокислоти, вітаміни і т. п.)</i>								
	1-й клас небезпеки								
	2-й клас небезпеки								
	3-й, 4-й класи небезпеки								
12	Важкість праці:								
	<i>Динамічна робота</i>								
	• потужність зовнішньої роботи, (Вт) при роботі за участю м'язів нижніх кінцівок і тулуба								
	• те ж, при роботі з переважною участю м'язів плечового пояса								
	• маса піднімання й переміщення вантажу, кг								
	• дрібні стереотипні рухи кистей і пальців рук (кількість за зміну)								
	<i>Статичне навантаження</i>								
	• величина навантаження за зміну (кг × с) при утримуванні вантажу:								
	– однією рукою								
	– двома руками								
	– за участю м'язів								
	– тулуба і ніг								
13	Робоча поза								
	Нахили тулуба, переміщення в просторі (переходи, обумовлені технологічним процесом)								
14	Напруженість праці								
	<i>Увага:</i>								
	• тривалість зосередження (% до тривалості зміни)								
	• частота сигналів у середньому за годину								
	<i>Напруженість аналізаторних функцій:</i>								
	• зору (категорія зорових робіт за ДБН В.2.5–28–2006)								
	• слуху (при виробничій необхідності сприйняття мови або диференціювання сигналів)								

Продовження додатка 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	<i>Емоційна й інтелектуальна напруженість</i>								
	Одноманітність:								
	• кількість елементів у багаторазово повторюваних операціях								
	• тривалість виконання повторюваних операцій, сек.								
	• час спостереження за ходом виробничого процесу без активних дій (% до тривалості зміни)								
15	Змінність								
	Кількість факторів	×	×	×				×	×

I. Гігієнічна оцінка умов праці

II. Оцінка технічного й організаційного рівня

III. Атестація робочого місця

IV. Рекомендації щодо поліпшення умов праці, їхнє економічне обґрунтування

V. Пільги і компенсації

Пільги і компенсації	Діючі	Запропоновані	Витрати
Пенсійне забезпечення			
Доплати			
Додаткові відпустки			
Інші			

Голова атестаційної комісії _____

Члени атестаційної комісії _____

_____

З атестацією ознайомлені _____

_____

_____

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УМОВ ПРАЦІ

Номер	Фактор	3-й клас: шкідливі й небезпечні умови, характер праці		
		I ступінь	II ступінь	III ступінь
1	2	3	4	5
1	Шкідливі хімічні речовини	Перевищення ГДК, раз		
	1-й клас безпеки	до 2	2,1...4	більше, ніж у 4
	2-й клас безпеки	до 3	3,1...5	більше, ніж у 5
	3-й, 4-й класи безпеки	до 4	4,1...6	більше, ніж у 6
2	Пил переважно фіброгенної дії	Перевищення ГДК, раз		
		до 2	2,1...5	більше, ніж у 5
3	Вібрація (загальна й локальна)	Перевищення ГДР, дБ		
		до 3	3,1...6	більше, ніж на 6
4	Шум	Перевищення ГДР, дБА		
		до 10	10...15	більше, ніж на 15
5	Інфразвук	вище ГДР	–	–
6	Ультразвук	вище ГДР	–	–
7	Неіонізуюче випромінювання:			
	– радіочастотний діапазон	вище ГДР	–	–
	– діапазон промислової частоти	вище ГДР	–	–
	– оптичний діапазон (лазерне випромінювання)	вище ГДР	–	–
8	Мікроклімат у приміщенні:			
	– температура повітря, °С	Вище гранично допустимих значень у теплий період або нижче мінімально припустимих значень у холодний період, °С		
		до 4	4,1...8	вище 8
	– швидкість руху повітря, м/с	Вище рівнів допустимих величин у холодний і теплий періоди року або нижче мінімально допустимих у теплий період року, раз		
		до 3	більше, ніж у 3	–
	– відносна вологість повітря, %	Перевищення рівнів, допустимих санітарними нормами в теплий період року, %		
		до 25	більше 25	–
	– інтенсивність теплового випромінювання, Вт/м ²	141...350	351...2800	вище 2800

Продовження додатка 3

1	2	3	4	5
9	Температура зовнішнього повітря (при роботі на відкритому повітрі), °С			
	– улітку	до 32	32,1...40	вище 40
	– узимку	– (10...14)	– (15...20)	нижче –20
10	Атмосферний тиск			
	– підвищений, атм.	1,3...1,8	1,93...3,1	вище 3
	– знижений, метрів над рівнем моря	1100...2000	2100...4000	вище 4000
11	Біологічні фактори:			
	Мікроорганізми	Перевищення ГДК, разів		
	1-й клас небезпеки	до 2	2,1...4	більше, ніж у 4
	2-й клас небезпеки	до 3	3,1...6	більше, ніж у 6
	3-й, 4-й класи небезпеки	до 5	5,1...10	більше, ніж у 10
	Білкові препарати	Перевищення ГДК, разів		
	1-й клас небезпеки	до 3	3,1...5	більше, ніж у 5
	2-й клас небезпеки	до 5	5,1...10	більше, ніж у 10
	3-й, 4-й класи небезпеки	до 10	10,1...20	більше, ніж у 20
	Природні компоненти організму (амінокислоти, вітаміни й ін.)	Перевищення ГДК, разів		
	1-й клас небезпеки	до 5	5,1...10	більше, ніж у 10
	2-й клас небезпеки	до 7	7,1...15	більше, ніж у 15
	3-й, 4-й класи небезпеки	до 10	10,1...20	більше, ніж у 20
	12	Важкість праці		
Динамічна робота				
Потужність зовнішньої роботи, (Вт), при роботі за участю м'язів нижніх кінцівок і тулуба		чол. більше 90 жін. більше 63	–	–
Те ж, при роботі з переважною участю м'язів плечового пояса		чол. більше 45 жін. більше 30,5	–	–
Маса піднімання і переміщення вантажу, кг		чол. 31...35 жін. 11...15	більше 35 більше 15	
	Дрібні стереотипні рухи кистей і пальців рук, кількість за зміну	40001...60000	60001...80000	більше 80000

Продовження додатка 3

1	2	3	4	5
12	Статичне навантаження			
	Величина навантаження за зміну (кг × с) при утримуванні вантажу:			
	– однією рукою	43001-97000	вище 97000	–
	– двома руками	97001-208000	вище 208000	–
	– за участю м'язів тулуба і ніг	130001-260000	вище 260000	–
	Робоча поза	Перебування в нахиленому положенні до 30° – 26...50 % тривалості зміни	Перебування в нахиленому положенні до 30° – більше 50 % тривалості зміни	–
		Перебування в змушеному положенні (на колінах, навприсідки і т. п.) 25 % тривалості зміни	Перебування в змушеному положенні (на колінах, навприсідки і т. п.) більше 25 % тривалості зміни	–
	Нахили тулуба	Змушені нахили більше 30° 101...300 разів за зміну	Змушені нахили більше 30 ° більше 300 разів за зміну	–
Переміщення в просторі (переходи, обумовлені технологічним процесом)	10,1...17 км за зміну	більше 17 км за зміну		
13	Напруженість праці			
	<i>Увага:</i>			
	тривалість зосередженості (% до тривалості зміни)	вище 75	–	–
	частота сигналів у середньому за годину	вище 300	–	–
	<i>Напруженість аналізаторних функцій:</i>			
	– зір (категорія зорових робіт за ДБН В.2.5-28-2006)	високоточна	особливо точна з використанням оптичних приладів	–
	– слух (при виробничій необхідності сприйняття мови або диференціювання сигналів)	розбірливість слів і сигналів менше 70 %	–	–

Продовження додатка 3

1	2	3	4	5
	– емоційна й інтелектуальна напруженість	вирішення важких завдань в умовах дефіциту часу й інформації з підвищеною відповідальністю	особливий ризик, небезпека, відповідальність за безпеку інших осіб	–
	Одноманітність:			
	– кількість елементів у багаторазово повторюваній операції (прийомі)	3–2	–	–
	– тривалість виконання повторюваних операцій, с	19	–	–
	– час спостереження за ходом виробничого процесу без активні дії (у % до тривалості зміни)	96 і більше	–	–
14	Змінність	нерегулярна змінність з роботою в нічну зміну	–	–

ПОКАЗНИКИ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЧОГО СЕРЕДОВИЩА, ВАЖКОСТІ
Й НАПРУЖЕНОСТІ ТРУДОВОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ПІДТВЕРДЖЕННЯ
ПРАВА НА ПІЛЬГОВЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

I. *Право на пенсію за віком на пільгових умовах* підтверджується за наявності на робочому місці шкідливих і небезпечних виробничих факторів 3-го класу умов і характеру праці.

За списком № 1:

- 1) не менше двох факторів 3 ступеня відхилення від норм;
або
- 2) одного фактора 3 ступеня і трьох факторів 1 або 2 ступеня відхилення від норм;
або
- 3) чотирьох факторів 2 ступеня відхилення від норм;
або
- 4) наявності в повітрі робочої зони хімічних речовин гостронаправленої дії 1-го або 2-го класів небезпеки.

За списком № 2:

- 1) одного фактора 3 ступеня відхилення від норм;
або
- 2) трьох факторів 1, 2 ступеня відхилення від норм;
або
- 3) чотирьох факторів 1 ступеня відхилення від норм.

II. Орієнтовані показники можуть бути використані при встановленні дострокових пенсій за рахунок засобів підприємств.

Примітка. Показники зроблені на підставі "Гігієнічної класифікації праці"

Контрольні запитання і завдання

1. Мета атестації робочих місць за умовами праці.
2. Які завдання вирішуються у процесі атестації робочих місць?
3. Порядок і терміни проведення атестації робочих місць.
4. В яких випадках виконується позачергова атестація робочих місць?
5. Як використовуються результати атестації робочих місць?
6. Викладіть порядок організації робіт з атестації робочих місць.
7. Послідовність проведення атестації робочих місць.
8. Який порядок вивчення негативних факторів?
9. Як виконується гігієнічна оцінка умов праці?
10. Наведіть класи умов праці.
11. Як оцінюється рівень організації робочого місця?
12. Як здійснюється атестація робочого місця?

Список використаної літератури

1. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці (Затверджено постановою КМУ від 1 серпня 1992 року № 442).
2. Серіков Я. О. Основи охорони праці: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 227 с.
3. Мороз В. М., Сергета І. В., Фещук Н. М., Олійник М. П. Охорона праці у медицині та фармації. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 554 с.
4. Лемешев М. С. Основи охорони праці для фахівців радіотехнічного профілю: навчальний посібник / М.С. Лемешев, О.В. Березюк. – Вінниця: ВНТУ, 2007. – 108 с.
5. Лемешев М. С. Основи охорони праці для фахівців менеджменту : навчальний посібник / М. С. Лемешев, О. В. Березюк. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 206 с
6. Березюк О. В. Охорона праці в галузі радіотехніки : навчальний посібник / О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 159 с.
7. Березюк О. В. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 204 с.
8. Лемешев М. С. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи "Розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві" з дисципліни "Основи охорони праці" для студентів усіх спеціальностей / Уклад. М. С. Лемешев, О. В. Березюк. – Вінниця : ВНТУ, 2007. – 61 с.
9. Березюк О. В. Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи "Атестація робочих місць за умовами праці" з дисципліни "Охорона праці в галузі" для студентів усіх спеціальностей / Уклад. О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 21 с.
10. Березюк О. В. Методичні вказівки до опрацювання розділу «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» в дипломних проектах та роботах студентів спеціальностей, що пов'язані з функціональною електронікою, автоматизацією та управлінням / Уклад. О. В. Березюк, М. С. Лемешев. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 64 с.

Навчальне видання

Атестація робочих місць. Методичні рекомендації до лабораторної роботи з дисципліни ООП

Редактор В. Дружиніна
Коректор З. Поліщук

Укладачі: Олег Володимирович Березюк
Михайло Степанович Лемешев

Оригінал-макет підготовлено О. Березюком

Підписано до друку 24.06.2009 р.
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 6.
Наклад 100 прим. Зам № 2009-129

Вінницький національний технічний університет,
науково-методичний відділ ВНТУ,
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, к. 2201.
Тел. (0432) 59-87-36.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано у Вінницькому національному технічному університеті
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-81-59.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.